

Mgr Magdalena Hajduczek-Zgazańska

Temat Pracy: „Dyskontowanie pojedynczych i występujących w sekwencji odroczonej pieniędzy oraz zdrowotnych zysków i strat u osób o różnych wartościach wskaźnika BMI”.

Promotor – prof. dr hab. Paweł Ostaszewski

STRESZCZENIE

Wstęp: Nieprawidłowy stan odżywienia, w szczególności epidemia nadwagi i otyłości, stanowi poważny problem zdrowia publicznego na całym świecie. Poszukiwanie czynników wpływających na jej powstawanie oraz powstrzymanie wydaje się kluczowe by zmniejszyć zachorowalności i umieralności z powodów przewlekłych chorób niezakaźnych (powiązanych z nieprawidłowym żywieniem i małą aktywnością fizyczną) oraz ich powikłań. Prowadzenie zdrowego stylu życia oraz realizację działań profilaktycznych, w tym utrzymanie prawidłowych nawyków zdrowotnych, można rozpatrywać w kontekście ciągłego wyboru między następstwami natychmiastowymi i odroczonej. W psychologii behawioralnej uważa się, że u podłoża wyborów w czasie może leżeć proces dyskontowania temporalnego, w którym szybsze tempo dyskontowania odzwierciedla zachowania impulsywne, zaś wolniejsze tempo dyskontowania samokontrolę.

Cel: Celem niniejszej pracy było zbadanie różnic w tempie dyskontowania temporalnego konsekwencji o różnym charakterze między osobami o zróżnicowanym stanie odżywienia (mierzonym wskaźnikiem BMI).

Metoda: Przeprowadzono dwa badania (wstępne oraz główne) o charakterze quasi-eksperymentalnym w modelu międzygrupowym (grupy: (1) z niedowagą, (2) prawidłową masą ciała, (3) nadwagą lub otyłością i (4) grupa, która odzyskała prawidłową masę ciała). Wykorzystany schemat z powtarzanymi pomiarami pozwolił również na zbadanie potencjalnych moderatorów zależności między wskaźnikiem BMI i tempem dyskontowania w postaci charakteru konsekwencji, w badaniu wstępnym znaku (zysk vs strata), zaś w badaniu głównym dodatkowo rodzaju/domeny (pieniężna vs zdrowotna) oraz formy prezentowania (pojedyncze vs sekwencje). Pozwoliło to na kontrolę efektu znaku, domeny i łączenia związanych z procesem dyskontowania. Badanie przeprowadzono przy pomocy autorskiego programu komputerowego przygotowanego w formie aplikacji webowej, który umożliwił pomiar tempa dyskontowania i zebranie danych dotyczących zmiennych kontrolowanych. Badanie wstępne zrealizowano stacjonarnie na komputerze typu laptop, zaś badanie główne za pośrednictwem Internetu. Ze względu na charakterystykę grup i danych, do analiz

statystycznych wykorzystano testy nieparametryczne. W badaniu wstępnym do analiz wykorzystano wyniki 89 osób badanych (24 mężczyzn i 65 kobiet) w wieku 19-48 lat, zaś w badaniu głównym 290 uczestników (94 mężczyzn i 196 kobiet) w wieku 18-60 lat.

Główne wyniki: W toku analizy danych z badania wstępnego nie wykazano liniowej zależności między wartością wskaźnika BMI a tempem dyskontowania pojedynczych zysków i strat pieniężnych. Wykazano istotne różnice w tempie dyskontowania pojedynczych zysków i strat pieniężnych tylko w grupie osób o prawidłowej masie ciała. Analizy przeprowadzone w ramach badania wstępnego (na poziomie tendencji) i głównego (na poziomie istotnych statystycznie różnic) świadczą o możliwym U-kształtnym charakterze zależności między tempem dyskontowania a wskaźnikiem BMI, przy czym osoby z prawidłową masą ciała charakteryzowały się wolniejszym tempem dyskontowania niż grupa osób z niedowagą (w zakresie pojedynczych zysków i strat pieniężnych, sekwencji zysków pieniężnych oraz zysków i strat zdrowotnych), jak i nadwagą lub otyłością (w przypadku sekwencji zysków pieniężnych oraz zysków zdrowotnych). Jednocześnie grupa osób, która odzyskała prawidłową masę ciała dyskontowała wolniej niż osoby, które miały nadwagę lub otyłość (w zakresie pojedynczych zysków pieniężnych oraz sekwencji zysków pieniężnych). Analizy potwierdziły również występowanie zróżnicowanego w zależności od wskaźnika BMI efektu znaku (zależnego od domeny konsekwencji) oraz efektów domeny i łączenia (zróżnicowanych ze względu na znak konsekwencji).

Główne wnioski: Osoby z zaburzeniami stanu odżywienia (niedowagą i nadwagą lub otyłością) wydają się charakteryzować szybszym dyskontowaniem (większą impulsywnością) niż osoby o prawidłowej masie ciała, choć różnice te są niespójne w obrębie badanych konsekwencji. Jednocześnie tempo dyskontowania wydaje się stanowić potencjalnie ważny czynnik związany z przybieraniem na masie ciała i jej utratą, przy czym wykazano, że wraz ze zmianą masy ciała dochodzi prawdopodobnie do zmiany tempa dyskontowania zysków a nie strat. Dodatkowo można przypuszczać, że badany związek między wskaźnikiem BMI i tempem dyskontowania jest czuły na efekty: znaku, domeny i łączenia.

Słowa kluczowe: Dyskontowanie temporalne, BMI, impulsywność, pojedyncze konsekwencje, sekwencje konsekwencji, konsekwencje pieniężne, konsekwencje zdrowotne